

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 29ης Σεπτεμβρίου 1999 *

Στην υπόθεση T-126/97,

Sonasa — Sociedade Nacional de Segurança, Ld.^a, εταιρία πορτογαλικού δικαίου, με έδρα τη Λισσαβώνα, εκπροσωπούμενη από τον Nuno Morais Sarmiento, δικηγόρο Λισσαβώνας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Victor Gillen, 13, rue Aldringen,

προσφεύγουσα,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τη Maria Teresa Figueira και τον Knut Simonson, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο αίτημα ακυρώσεως της αποφάσεως C(96) 3451 της Επιτροπής, της 16ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με μείωση χρηματοδοτικής συνδρομής χορηγηθείσας στην προσφεύγουσα από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πορτογαλική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. M. Moura Ramos, Πρόεδρο, V. Tiili και P. Mengozzi,
δικαστές,

γραμματέας: A. Mair, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας
της 25ης Μαρτίου 1999,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό πλαίσιο της διαφοράς

- 1 Η απόφαση 83/516/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Οκτωβρίου 1983, για την αποστολή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΕ L 289, σ. 38, στο εξής: απόφαση 83/516), προβλέπει, στο άρθρο της 1, παράγραφος 2, στοιχείο α', ότι το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (στο εξής: ΕΚΤ) συμμετέχει στη χρηματοδότηση ενεργειών επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικού προσανατολισμού.
- 2 Τα σχέδια χρηματοδότησεως των ενεργειών αυτών, που πρέπει να υποβάλλονται από το κράτος μέλος ή από τον υπ' αυτού υποδεικνυόμενο φορέα, εγκρίνονται με σχετική απόφαση της Επιτροπής. Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως 83/516, το κράτος μέλος επ' ονόματι του οποίου υποβάλλεται το σχέδιο εγγυάται το αίσιο πέρας αυτού.

- 3 Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2950/83 του Συμβουλίου, της 17ης Οκτωβρίου 1983, για την εφαρμογή της απόφασης 83/516 (ΕΕ L 289, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 2950/83), προβλέπει, στο άρθρο του 5, παράγραφος 4, αφενός, ότι οι αιτήσεις για την προκαταβολή του υπολοίπου περιέχουν λεπτομερή έκθεση για το περιεχόμενο, τα αποτελέσματα και τις χρηματοδοτικές πλευρές της σχετικής ενέργειας και, αφετέρου, ότι το κράτος μέλος βεβαιώνει την πραγματική και λογιστική ακρίβεια των στοιχείων που περιέχουν οι αιτήσεις πληρωμής.
- 4 Σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, του ίδιου κανονισμού, όταν η συνδρομή του ΕΚΤ δεν χρησιμοποιείται σύμφωνα με τους όρους που καθορίζει η εγκριτική απόφαση, η Επιτροπή μπορεί να αναστείλει, να μειώσει ή να καταργήσει τη συνδρομή αυτή, αφού δώσει στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος την ευκαιρία να υποβάλει τις παρατηρήσεις του.
- 5 Σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 2, τα καταβληθέντα ποσά που δεν χρησιμοποιήθηκαν σύμφωνα με τους όρους που καθορίζει η απόφαση έγκρισης αναζητούνται.

Πραγματικά περιστατικά και ιστορικό της διαφοράς

- 6 Το Departamento para os Assuntos do Fundo Social Europeu (υπηρεσία υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, στο εξής: DAFSE) εκπροσωπεί το Πορτογαλικό Δημόσιο σε θέματα εμπύπτοντα στο ΕΚΤ. Είναι ο αποκλειστικός Πορτογάλος συνομιλητής, αφενός, των υπηρεσιών της Επιτροπής που είναι υπεύθυνες για τις χρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ ενέργειες και, αφετέρου, των δημοσίων και ιδιωτικών φορέων που επιδιώκουν να τύχουν της συνδρομής του ΕΚΤ στην Πορτογαλία.

- 7 Η προσφεύγουσα, Sonasa — Sociedade Nacional de Segurança, Ld.^a (στο εξής: Sonasa), υπέβαλε στο DAFSE αίτηση χρηματοδοτικής συνδρομής του ΕΚΤ για ενέργεια επαγγελματικής κατάρτισης που επρόκειτο να πραγματοποιηθεί κατά το οικονομικό έτος 1989 (στο εξής: αίτηση συνδρομής).
- 8 Στη συνέχεια, το DAFSE υπέβαλε την αίτηση αυτή, επ' ονόματι του Πορτογαλικού Δημοσίου και υπέρ της προσφεύγουσας, στην Επιτροπή.
- 9 Το σχέδιο για το οποίο ζητήθηκε συνδρομή εγκρίθηκε με την απόφαση της Επιτροπής C(89) 0570, της 22ας Μαρτίου 1989 (στο εξής: απόφαση εγκρίσεως), με την οποία χορηγήθηκαν στην προσφεύγουσα 35 083 325 πορτογαλικά εσκούδος (ESC) για την επαγγελματική κατάρτιση 249 ατόμων ηλικίας κάτω των 25 ετών.
- 10 Το Πορτογαλικό Δημόσιο ανέλαβε την υποχρέωση να χρηματοδοτήσει το σχέδιο της προσφεύγουσας με το ποσό των 28 704 538 ESC, μέσω του Orçamento da Segurança Social/Instituto de Gestão Financeira da Segurança Social (προϋπολογισμός κοινωνικής ασφάλισης/Ινστιτούτο χρηματοδοτικής διαχειρίσεως της κοινωνικής ασφάλισης, στο εξής: OSS/IGFSS).
- 11 Κατά τη διάρκεια υλοποιήσεως της ενέργειας για επαγγελματική κατάρτιση, η προσφεύγουσα εισέπραξε, στις 8 Μαΐου και 5 Ιουλίου 1989, προκαταβολές επί των χορηγηθεισών από το ΕΚΤ και τον OSS/IGFSS συνδρομών.
- 12 Κατόπιν ελέγχου διενεργηθέντος τον Ιούλιο του 1989, το DAFSE διαπίστωσε μείωση τόσο του χρόνου διαρκείας του προγράμματος επαγγελματικής κατάρτισης όσο και του αριθμού των συμμετεχόντων που είχαν αρχικώς προβλεφθεί και, όπως ήταν επόμενο, έκρινε ότι η συνδρομή έπρεπε να μειωθεί. Ωστόσο, αναθεώρησε τη θέση του αυτή και, με έγγραφο της 6ης Μαρτίου 1990 προς την Επιτροπή, συνέστησε τη διατήρηση σε ισχύ της αρχικής εγκριτικής αποφάσεως.

- 13 Περαιτωθείσας της ενέργειας επαγγελματικής κατάρτισεως, η προσφεύγουσα υπέβαλε στο DAFSE τον λογιστικό ισολογισμό της, από τον οποίο προέκυπτε πραγματικό συνολικό κόστος κατώτερο του αρχικώς προβλεφθέντος, καθώς και αίτηση καταβολής του υπολοίπου. Τόσο ο λογιστικός ισολογισμός όσο και η αίτηση απεστάλησαν στην Επιτροπή στις 27 Οκτωβρίου 1990.
- 14 Ύστερα από μια πρώτη εξέταση της αιτήσεως καταβολής του υπολοίπου, το DAFSE εξέφρασε αμφιβολίες ως προς την ακρίβεια των περιεχομένων σ' αυτήν στοιχείων. Παρ' όλ' αυτά, το DAFSE κατέβαλε ένα ακόμα τμήμα της συνδρομής, διευκρινίζοντας ότι η καταβολή αυτή εξηρατό από την εκ μέρους της Επιτροπής διαπίστωση της ακριβείας του σχετικού με την ενέργεια λογιστικού ισολογισμού.
- 15 Στις 20 Αυγούστου 1991 το DAFSE πληροφόρησε την Επιτροπή ότι, κατόπιν επανεξετάσεως του φακέλου, αποδεχόταν τον υποβληθέντα από τη Sonasa λογιστικό ισολογισμό.
- 16 Αφού έλαβε αυτήν την ανακοίνωση του DAFSE, η Επιτροπή τού ζήτησε να προβεί σε μια πλέον εμπειριστατωμένη ανάλυση του φακέλου της προσφεύγουσας.
- 17 Στις 12 Οκτωβρίου 1992 το DAFSE πληροφόρησε την προσφεύγουσα ότι είχε ανατεθεί σε ανεξάρτητη επιχείρηση ο οικονομικός και λογιστικός έλεγχος της σχετικής με επαγγελματική κατάρτιση ενέργειάς της.
- 18 Η επιφορτισμένη με τον έλεγχο αυτό επιχείρηση πρότεινε, σε έκθεση κατάρτισθείσα τον Οκτώβριο του 1993, τη μείωση του ποσού της συνδρομής που είχε χορηγηθεί για τη σχετική με επαγγελματική κατάρτιση ενέργεια της Sonasa, λόγω του ότι ορισμένες δαπάνες έπρεπε να θεωρηθούν ως μη επιλέξιμες. Στην εν λόγω έκθεση αναφερόταν, μεταξύ άλλων, ότι στους συμμετέχοντες εκπαιδευομένους είχε παρασχεθεί μία μόνον εβδομάδα πρακτικής ασκήσεως και ότι αυτοί είχαν χρησιμοποιηθεί ως να ήσαν πραγματικοί εργαζόμενοι στην υπηρεσία της επιχειρήσεως.

- 19 Κατόπιν διαφόρων ανταλλαγών απόψεων μεταξύ της Sonasa και του DAFSE σχετικά με το περιεχόμενο της εκθέσεως οικονομικού και λογιστικού ελέγχου και σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπει το άρθρο 100 του πορτογαλικού κώδικα διοικητικών διαδικασιών, το DAFSE έλαβε, την 1η Φεβρουαρίου 1996, την απόφαση να προτείνει στην Επιτροπή τη μείωση της χρηματοδοτικής συνδρομής.
- 20 Με έγγραφο της 20ής Μαρτίου 1996, το DAFSE ζήτησε από την προσφεύγουσα να επιστρέψει ένα μέρος των προκαταβολών που είχαν χορηγηθεί για τη σχετική με επαγγελματική κατάρτιση ενέργειά της, διασαφηνίζοντας ότι το ποσό που ζητούσε να επιστραφεί δεν προδίκαιζε τη σχετική με το οριστικό ποσό της συνδρομής του ΕΚΤ απόφαση που επρόκειτο να ληφθεί από την Επιτροπή.
- 21 Τα αποτελέσματα του οικονομικού και λογιστικού ελέγχου κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή από το Πορτογαλικό Δημόσιο στις 5 Σεπτεμβρίου 1996.
- 22 Στις 16 Δεκεμβρίου 1996 η Επιτροπή εξέδωσε, βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83, την απόφαση C(96) 3451 (στο εξής: επίδικη απόφαση), την οποία κοινοποίησε στην προσφεύγουσα στις 19 Φεβρουαρίου 1997 και με την οποία μείωσε το ποσό της συνδρομής του ΕΚΤ που είχε αρχικώς χορηγηθεί για τη σχετική με επαγγελματική κατάρτιση ενέργεια της Sonasa.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 23 Υπό τις περιστάσεις αυτές, με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 22 Απριλίου 1997, η προσφεύγουσα άσκησε την υπό κρίση προσφυγή ζητώντας την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως.

24 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τέταρτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και να θέσει στην Επιτροπή έγγραφα ερωτήματα στα οποία αυτή απάντησε στις 3 Μαρτίου 1999.

25 Οι διάδικοι ανέπτυξαν προφορικώς τις θέσεις τους κατά τη διεξαχθείσα στις 25 Μαρτίου 1999 δημόσια συνεδρίαση.

26 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να ακυρώσει την επίδικη απόφαση·

— να καταδικάσει την καθής στα δικαστικά έξοδα.

27 Η καθής ζητεί από το Πρωτοδικείο:

— να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·

— να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

Επί της ουσίας

- 28 Η προσφεύγουσα προβάλλει τρεις λόγους ακυρώσεως, αντλούμενους, πρώτον, από την παραβίαση των γενικών αρχών της ασφάλειας δικαίου, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της χρηστής διοικήσεως, δεύτερον, από την παραβίαση της αρχής του σεβασμού των κεκτημένων δικαιωμάτων και, τρίτον, από την έλλειψη αιτιολογίας της επίδικης αποφάσεως.

Όσον αφορά τον πρώτο λόγο ακυρώσεως που αντλείται από την παραβίαση των αρχών της ασφάλειας δικαίου, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της χρηστής διοικήσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 29 Η προσφεύγουσα παρατηρεί ότι:
- α) επανειλημμένως το DAFSE και η Επιτροπή, αφού πρώτα ενέκριναν το πρόγραμμα επαγγελματικής καταρτίσεως, άλλαξαν στη συνέχεια γνώμη σχετικά με το ποσό της χρηματοδοτικής συνδρομής που έπρεπε να χορηγηθεί για την υλοποίησή του. Έτσι, αναθεώρησαν τη σχετική με τη μείωση του εν λόγω ποσού θέση την οποία είχαν υιοθετήσει για τον λόγο ότι ορισμένες «περίοδοι θεωρητικών μαθημάτων», που περιλαμβάνονταν στις δραστηριότητες της θεωρητικής επιμορφώσεως, είχαν, αντιθέτως, πρακτικής φύσεως περιεχόμενο, πράγμα που είχε ως συνέπεια την παράβαση του κανόνα κατά τον οποίο ο χρόνος της πρακτικής επιμορφώσεως δεν μπορεί να υπερβαίνει τον χρόνο της θεωρητικής.
  - β) ειδικότερα, το DAFSE, αφού αναθεώρησε την αρνητική εκτίμηση που είχε διατυπώσει σε μια αρχική φάση της εξελίξεως του προγράμματος, αναγνωρίζοντας ρητώς ότι είχε υποπέσει σε ουσιαστικό λάθος κατά την εκτίμησή του,

αργότερα — όταν το πρόγραμμα είχε ήδη καθορισθεί και το DAFSE είχε ήδη γνωστοποιήσει στην Επιτροπή ότι ήταν σύμφωνο ως προς τη διάρθρωση του κόστους και τον πίνακα των σχετικών με τη χρηματοδότηση στοιχείων που περιλαμβάνονταν στην αίτηση καταβολής του υπολοίπου και είχε μάλιστα καταβάλει το μέρος της χρηματοδοτικής συνδρομής που ενέλιπτε στην εθνική αρμοδιότητα — επανέλαβε τις επικρίσεις του και μείωσε εκ νέου το ποσό της αρχικώς προβλεφθείσας συνδρομής, ζητώντας την επιστροφή μέρους των καταβληθέντων ποσών·

- γ) η σιγή που τήρησε η Επιτροπή μετά τη λήψη των εκ μέρους του DAFSE εγγράφων δεν μπορούσε να σημαίνει παρά ότι το εν λόγω όργανο συμμεριζόταν και επιβεβαίωνε τα συμπεράσματα του DAFSE·
- δ) η καταβολή από το DAFSE ενός τελευταίου μέρους της συνδρομής, κατόπιν της εκ μέρους του αποδοχής του οικονομικού ισολογισμού που υποβλήθηκε με την αίτηση καταβολής του υπολοίπου, είχε δημιουργήσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη σχετικά με την αναγνώριση του δικαιώματός της για την ίδια τη συνδρομή·
- ε) η Επιτροπή έλαβε την επίδικη απόφαση επιβεβαιώνοντας την τελική θέση του DAFSE σχετικά με μείωση του ποσού της χρηματοδοτικής συνδρομής, αφενός, χωρίς ποτέ να έχει ελέγξει το βάσιμο τόσο των ισχυρισμών του εθνικού οργανισμού όσο και των συμπερασμάτων της οικονομικής και λογιστικής εκθέσεως και, αφετέρου, αφήνοντας να διαρρεύσει διάστημα επτά ετών ύστερα από τη λήψη της αιτήσεως καταβολής του υπολοίπου.

30 Με βάση τα εκτεθέντα στις προηγούμενες σκέψεις στοιχεία, η προσφεύγουσα διατείνεται ότι η Επιτροπή έχει παραβιάσει κατά τρόπο κατάφωρο τις γενικές αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της χρηστής διοικήσεως.

31 Η καθής απαντά ότι:

- α) η επίδικη απόφαση δεν στηρίζεται μόνο στον χαρακτηρισμό των «περιόδων θεωρητικών μαθημάτων», αλλά και στο γεγονός ότι η προσφεύγουσα πραγματοποίησε πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης μόνο για 137 εκπαιδευμένους αντί των αρχικώς προβλεφθέντων 249, καθώς και στη διαπίστωση ότι δεν τηρήθηκαν και λοιποί εκτελεστικοί όροι αναφορικά με την εγκριθείσα αίτηση·
- β) η καταβολή από το DAFSE του προσωρινού υπολοίπου τόσο της εθνικής συνεισφοράς όσο και της συνδρομής του ΕΚΤ δεν αποδεικνύει ότι το τελευταίο αναγνώρισε ότι πράγματι οφειλόταν το καταβληθέν ποσό. Η ισχύουσα εν προκειμένω πορτογαλική νομοθεσία σαφώς προβλέπει ότι η καταβολή αυτή γίνεται υπό την επιφύλαξη του μετέπειτα ελέγχου των λογαριασμών από την Επιτροπή κατά την έκδοση της εγκρίνουσας το υπόλοιπο αποφάσεως·
- γ) κατά πάγια νομολογία, η Επιτροπή, και όχι οι εθνικές αρχές, είναι αυτή που αποφαινεται επί των αιτήσεων καταβολής του υπολοίπου·
- δ) η ισχύουσα σχετικά με το ΕΚΤ κοινοτική νομοθεσία δεν υποχρεώνει την Επιτροπή στην κατάρτιση ανεξάρτητης μελέτης της καταστάσεως και της επιτρέπει να στηριχθεί, προκειμένου να λάβει την τελική της απόφαση, στα δεόντως αιτιολογημένα συμπεράσματα του κράτους μέλους.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

32 Το Πρωτοδικείο κρίνει σκόπιο να εξετάσει, διαδοχικώς, κάθε μία από τις τρεις αιτιάσεις της προσφεύγουσας.

II - 2804

— Όσον αφορά την προσβολή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

- 33 Δικαίωμα επικλήσεως της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης έχει κάθε επιχειρηματίας στον οποίο ένα θεσμικό όργανο έχει δημιουργήσει βάσιμες προσδοκίες (απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Ιουλίου 1997, T-81/95, Interhotel κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1268, σκέψη 45).
- 34 Όμως, κατά πάγια νομολογία, επίκληση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης δεν είναι δυνατή στην περίπτωση επιχειρήσεως η οποία έχει καταστεί ένοχος πρόδηλης παραβάσεως της ισχύουσας κοινοτικής νομοθεσίας (βλ. την απόφαση του Πρωτοδικείου της 24ης Απριλίου 1996, T-551/93, T-231/94, T-232/94, T-233/94 και T-234/94, Industrias Pesqueras Campos κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-247, σκέψη 76).
- 35 Διαπιστώνεται, κατ' αρχάς, ότι η επίδικη απόφαση ελήφθη κατ' εφαρμογήν του άρθρου 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83, το οποίο ορίζει ότι, όταν η συνδρομή του ΕΚΤ δεν χρησιμοποιείται σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται από την εγκριτική απόφαση, η Επιτροπή μπορεί να αναστείλει, να μειώσει ή να καταργήσει τη συνδρομή αυτή, αφού δώσει στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος την ευκαιρία να υποβάλει τις παρατηρήσεις του.
- 36 Από τη διάταξη αυτή σαφώς προκύπτει ότι η χορήγηση της συνδρομής του ΕΚΤ εξαρτάται από την εκ μέρους του ενδιαφερομένου τήρηση των όρων για την αναληφθείσα ενέργεια που έχει καθορίσει η Επιτροπή με την εγκριτική απόφαση. Επομένως, σε περίπτωση παραβάσεως των όρων αυτών, ο ενδιαφερόμενος δεν μπορεί, λογικώς, να προσδοκά την εις το ακέραιον καταβολή του χορηγηθέντος με την εγκριτική απόφαση ποσού.
- 37 Συνεπώς, ο κανονισμός 2950/83 παρείχε στην Επιτροπή τη δυνατότητα να ελέγξει αν η συνδρομή του ΕΚΤ είχε χρησιμοποιηθεί σύμφωνα με τους όρους που καθόρισε η

εγκριτική απόφαση περί χορηγήσεως στην προσφεύγουσα χρηματοδοτικής συνδρομής ύψους 35 083 325 ESC όσον αφορά πρόγραμμα επαγγελματικής καταρτίσεως για 249 άτομα. Η Επιτροπή, στην οποία είχε υποβληθεί αίτηση καταβολής του υπολοίπου, όφειλε να εκτιμήσει, αφού ακούσει προηγουμένως το οικείο κράτος μέλος, αν τυχόν παραβάσεις των προσημειωθέντων όρων δικαιολογούσαν, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 6 του κανονισμού 2950/83, τη μείωση του ποσού της συνδρομής (απόφαση του Πρωτοδικείου της 19ης Μαρτίου 1997, T-73/95, Oliveira κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-384, σκέψεις 30 και 31).

- 38 Δεν αμφισβητείται ότι ο αριθμός των εκπαιδευομένων που συμμετείχαν στο πρόγραμμα επαγγελματικής καταρτίσεως της Sopasa μειώθηκε αισθητά (από 249 σε 137) και ότι η διάρκεια του προγράμματος μειώθηκε σημαντικά. Εξάλλου, η Επιτροπή επισήμανε, ενόψει της εκθέσεως οικονομικού και λογιστικού ελέγχου, ότι η πρακτική εκπαίδευση των συμμετεχόντων διήρκεσε μία μόνον εβδομάδα και ότι αυτοί χρησιμοποιήθηκαν ως να ήταν πραγματικοί εργαζόμενοι στην υπηρεσία της επιχειρήσεως.
- 39 Επομένως, είναι πρόδηλον ότι η προσφεύγουσα δεν τήρησε τους όρους από τους οποίους εξηρτάτο η χορήγηση της συνδρομής του ΕΚΤ. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να επικαλείται την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης προκειμένου να ζητήσει την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως.
- 40 Εξάλλου, η προσφεύγουσα δεν μπορεί βασίμως να υποστηρίξει ότι η καταβολή ολόκληρης ή μέρους της συνδρομής από το DAFSE, ύστερα από την εκ μέρους του τελευταίου αποδοχή του οικονομικού ισολογισμού που είχε υποβληθεί μαζί με την αίτηση καταβολής του υπολοίπου της, δημιούργησε δικαιολογημένη εμπιστοσύνη σχετικά με την οριστική καταβολή του συνόλου της αρχικώς εγκριθείσας ενισχύσεως.
- 41 Πράγματι, πρέπει να υπομνηστεί ότι η Επιτροπή είναι αυτή που αποφαινεται επί των αιτήσεων καταβολής του υπολοίπου και ότι αυτή μόνο διαθέτει την εξουσία να μειώνει, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, του κανονισμού 2950/83, το ποσό της χρηματοδοτικής συνδρομής του ΕΚΤ [απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Δεκεμβρίου 1995, T-85/94 (122), Επιτροπή κατά Branco, Συλλογή 1995, σ. II-2993, σκέψη 23].

- 42 Μολονότι το DAFSE διαθέτει, όπως οποιαδήποτε άλλη εθνική αρχή που είναι αρμόδια για τη χρηματοδότηση δράσεων από το ΕΚΤ, τη δυνατότητα να προτείνει στην Επιτροπή, στο πλαίσιο αιτήσεως προκαταβολής του υπολοίπου, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού 2950/83, να αποδεχθεί ή να μειώσει χρηματοδοτική συνδρομή του ΕΚΤ, μόνον η τελευταία έχει την εξουσία να λάβει μια τέτοια απόφαση. Εξάλλου, κάθε καταβολή που πραγματοποιείται από τις αρμόδιες αρχές πρέπει να θεωρείται ως προσωρινή, στο μέτρο που εξαρτάται από την τελική απόφαση της Επιτροπής.
- 43 Από τον φάκελο προκύπτει επίσης ότι το DAFSE πάντοτε επισήμαινε στην προσφεύγουσα ότι οι χορηγούμενες καταβολές ήταν προσωρινές και εξαρτώνταν από την απόφαση αυτή.
- 44 Επομένως, όλες οι ανακοινώσεις του DAFSE προς την προσφεύγουσα ή την Επιτροπή σχετικά με αποδοχή ή ενδεχόμενη μείωση της συνδρομής του ΕΚΤ πρέπει να θεωρούνται απλές προτάσεις της εθνικής αρχής, οι οποίες υποβάλλονται στο πλαίσιο των ελεγκτικών δραστηριοτήτων σχετικά με το αίσιο πέρας των ενεργειών επαγγελματικής καταρτίσεως που οι αρμόδιες εθνικές αρχές εγγυώνται σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως 83/516.
- 45 Κατά συνέπεια, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλείται εν προκειμένω την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης προκειμένου να ζητήσει την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως.
- 46 Επομένως, η αιτίαση αυτή είναι αβάσιμη.

— Όσον αφορά την προσβολή της αρχής της ασφάλειας δικαίου

47 Η προσφεύγουσα δεν μπορεί να επικαλείται ούτε την αρχή της ασφάλειας δικαίου προκειμένου να ζητήσει την ακύρωση της επίδικης αποφάσεως. Πράγματι, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η αρχή αυτή, η οποία απαιτεί όπως οι κανόνες δικαίου είναι σαφείς και ακριβείς και σκοπεί στο να διασφαλίζει την προβλεψιμότητα των καταστάσεων και των εννόμων σχέσεων που διέπονται από το κοινοτικό δίκαιο (απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Φεβρουαρίου 1996, C-63/93, Duff κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-569, σκέψη 20), έχει εν προκειμένω παραβιασθεί, και τούτο εφόσον η ισχύουσα κοινοτική ρύθμιση ρητώς προβλέπει τη δυνατότητα αναζήτησεως της χορηγηθείσας χρηματοδοτικής ενισχύσεως στις περιπτώσεις όπου δεν τηρήθηκαν οι όροι από τους οποίους είχε εξαρτηθεί η ενίσχυση (προπαρατεθείσα απόφαση Interhotel κατά Επιτροπής, σκέψη 61).

48 Επομένως, η αιτίαση αυτή είναι αβάσιμη.

— Όσον αφορά την παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως

49 Πρέπει να παρατηρηθεί ότι η Επιτροπή ενήργησε με την επιβαλλόμενη επιμέλεια.

50 Όντως, πρώτον, η Επιτροπή, αφού έλαβε την οικονομική και λογιστική έκθεση στις 5 Σεπτεμβρίου 1996, εξέδωσε την επίδικη απόφαση στις 16 Δεκεμβρίου 1996.

51 Δεύτερον, η επίδικη απόφαση δεν στηρίζεται αποκλειστικώς στην εν λόγω έκθεση ούτε και μόνο στην εκτίμηση του περιεχομένου των «περιόδων θεωρητικών μαθημάτων». Αντιθέτως, από την αιτιολογία της εν λόγω αποφάσεως σαφώς προκύπτει ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε στο σύνολο των εγγράφων που της απηύθυνε το DAFSE.

- 52 Τρίτον, η χορήγηση των χρηματοδοτικών συνδρομών του ΕΚΤ στηρίζεται σ' ένα σύστημα στενής συνεργασίας μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών, από το οποίο απορρέει η υποχρέωση για το κράτος μέλος να διευκολύνει τους ελέγχους που η Επιτροπή διενεργεί προκειμένου να διαπιστώσει αν οι πραγματοποιηθείσες ή υπό πραγματοποίηση δραστηριότητες είναι σύμφωνες προς τις ισχύουσες εν προκειμένω οδηγίες (απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Ιανουαρίου 1995, T-85/94, Branco κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-47, σκέψη 35· απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Μαρτίου 1984, 310/81, EISS κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 1341, σκέψη 14). Εξάλλου, έχει σημασία να υπομνηστεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, της αποφάσεως 83/516, το κράτος μέλος επ' ονόματι του οποίου υποβάλλεται το σχέδιο οφείλει να εγγυάται το αίσιο πέρασ του. Επομένως, η προσφεύγουσα δεν μπορεί να προσάπτει στην Επιτροπή ότι στήριξε τα συμπεράσματά της επί των στοιχείων που είχαν συλλεγεί από το οικείο κράτος μέλος.
- 53 Εν προκειμένω, και παρά το μεγάλο διάστημα χρόνου που διέρρευσε μεταξύ της ημερομηνίας λήψεως της αιτήσεως προκαταβολής του υπολοίπου και της ημερομηνίας εκδόσεως της επίδικης αποφάσεως, η Επιτροπή ορθώς ανέμεινε τα αποτελέσματα της εκθέσεως οικονομικού και λογιστικού ελέγχου που είχε ζητηθεί από το DAFSE, εκθέσεως που και αυτή δικαιολογούνταν από τη διαπίστωση ορισμένων παρατυπιών στον σχετικό φάκελο (βλ. σκέψη 38). Κατά συνέπεια, η στάση της Επιτροπής, που συνίστατο στο να αναμείνει τα αποτελέσματα του εν λόγω ελέγχου, δεν μπορεί να συνιστά προσβολή της αρχής της χρηστής διοικήσεως.
- 54 Εξάλλου, το γεγονός ότι η Επιτροπή γνώριζε τις διαφορετικές θέσεις που είχε λάβει το DAFSE ουδόλως συνεπάγεται ότι είναι υπεύθυνη για τις ενέργειες της εθνικής αρχής. Μολονότι, βεβαίως, η Επιτροπή θα μπορούσε να ζητήσει από την εν λόγω αρχή να επιταχύνει τη διαδικασία, το βέβαιο πάντως είναι ότι το εν λόγω κοινοτικό όργανο υποχρεούνταν να λάβει την απόφασή του βάσει όλων των στοιχείων που μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις στο αποτέλεσμα (προπαρατεθείσα απόφαση Oliveira κατά Επιτροπής, σκέψη 32). Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή το γεγονός ότι ανέμεινε την ολοκλήρωση της διενεργηθείσας από την εθνική αρχή έρευνας πριν λάβει την απόφασή της.
- 55 Επομένως, η τρίτη αιτίαση είναι αβάσιμη.

- 56 Επομένως, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος στο σύνολό του.

Όσον αφορά τον δεύτερο λόγο ακυρώσεως που αντλείται από την παραβίαση της αρχής του σεβασμού των κεκτημένων δικαιωμάτων

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 57 Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, από τα πραγματικά περιστατικά καταδεικνύεται αναμφισβητήτως ότι η Επιτροπή προσέβαλε ευθέως κεκτημένα δικαιώματά της. Πράγματι, η εγκριτική απόφαση της απονέμει δικαιώματα καθώς της επιτρέπει να απαιτήσει την εις το ακέραιον καταβολή της συνδρομής.
- 58 Η καθής απαντά ότι ο δικαιούχος μιας συνδρομής, της οποίας η σχετική αίτηση έχει εγκριθεί από την Επιτροπή, δεν αποκτά, από το γεγονός αυτό, κανένα οριστικό δικαίωμα για καταβολή στο ακέραιο της συνδρομής εφόσον δεν τηρεί τους όρους που έχει καθορίσει η απόφαση περί εγκρίσεως. Επομένως, η προσφεύγουσα δεν μπορούσε, λογικώς, να αναμένει ότι θα γινόταν τελικώς αποδεκτό ολόκληρο το κόστος που είχε ληφθεί υπόψη ύστερα από την αρχική αίτησή της για συνδρομή.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 59 Κατά πάγια νομολογία, ο δικαιούχος μιας συνδρομής της οποίας η αίτηση έχει εγκριθεί από την Επιτροπή δεν αποκτά, για τον λόγο αυτό, κανένα οριστικό δικαίωμα για την εις το ακέραιον καταβολή της συνδρομής εφόσον δεν τηρεί τους όρους από τους οποίους εξαρτήθηκε η ενίσχυση (προπαρατεθείσα απόφαση Interhotel κατά Επιτροπής, σκέψη 62).

- 60 Όπως το Πρωτοδικείο έχει ήδη διαπιστώσει στις ανωτέρω σκέψεις 38 και 39, η προσφεύγουσα δεν τήρησε, στην προκειμένη περίπτωση, τους όρους στους οποίους υπέκειτο το πρόγραμμά της επαγγελματικής καταρτίσεως.
- 61 Επομένως, ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως, που αντλείται από την παραβίαση της αρχής του σεβασμού των κεκτημένων δικαιωμάτων, πρέπει επίσης να απορριφθεί.

Όσον αφορά τον τρίτο λόγο που αντλείται από την έλλειψη αιτιολογίας

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 62 Η προσφεύγουσα προσάπτει στην Επιτροπή ότι έλαβε την απόφασή της στηριζόμενη αποκλειστικώς στα συμπεράσματα του DAFSE, που και αυτά βασιζόνταν αποκλειστικώς στην έκθεση οικονομικού και λογιστικού ελέγχου η οποία στηριζόταν σε γενικές και αφηρημένες θεωρήσεις. Επομένως, η Επιτροπή όχι μόνον δεν έχει αιτιολογήσει κατά τρόπο συγκεκριμένο την απόφασή της, αλλά επιπλέον δεν την έχει αιτιολογήσει πλήρως, στηριχθείσα, εν προκειμένω, σε έγγραφα πάσχοντα από τα ίδια ελαττώματα.
- 63 Αντιθέτως, η καθής υπογραμμίζει ότι, σε μια κατάσταση όπου, όπως συμβαίνει εν προκειμένω, απλώς επικυρώνει την πρόταση ενός κράτους μέλους για μείωση μιας αρχικώς χορηγηθείσας συνδρομής, η απόφασή της πρέπει να θεωρηθεί ως δεόντως αιτιολογημένη όταν αναφέρεται κατά τρόπο αρκούντως σαφή στην πρόταση αυτή.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 64 Κατά πάγια νομολογία, η υποχρέωση αιτιολογήσεως των ατομικών αποφάσεων έχει σκοπό να επιτρέψει στον κοινοτικό δικαστή να ασκήσει τον έλεγχο της νομιμότητας της απόφασεως και να παράσχει στον ενδιαφερόμενο ικανές ενδείξεις ως προς το αν η απόφαση έχει επαρκές έρεισμα ή αν ενδεχομένως πάσχει από ελάττωμα λόγω του οποίου θα μπορούσε να αμφισβητηθεί το κύρος της. Η έκταση της υποχρεώσεως αυτής εξαρτάται από τη φύση της οικείας πράξεως και από το πλαίσιο εντός του οποίου εκδόθηκε (προπαρατεθείσα απόφαση Branco κατά Επιτροπής, σκέψη 32).
- 65 Έχει ήδη κριθεί ότι από την αιτιολογία μιας απόφασεως περί μειώσεως του ποσού μιας συνδρομής του ΕΚΤ πρέπει, δεδομένου ότι η σχετική απόφαση είναι δυνατό να συνεπάγεται σοβαρές συνέπειες για τον δικαιούχο της συνδρομής, σαφώς να καταφαίνονται οι λόγοι που δικαιολογούν τη μείωση της συνδρομής σε σχέση με το αρχικώς εγκριθέν ποσό (απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Δεκεμβρίου 1994, T-450/93, Lisrestal κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-1177, σκέψη 52).
- 66 Κατά συνέπεια, πρέπει να εξεταστεί αν, εν προκειμένω, η επίδικη απόφαση πληροί τις επιταγές του άρθρου 190 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 253 ΕΚ), όπως αυτό έχει ερμηνευθεί από τον κοινοτικό δικαστή.
- 67 Έχει ήδη διαπιστωθεί ότι, τόσο από την ισχύουσα νομοθεσία όσο και από τη νομολογία προκύπτει ότι η χορήγηση των χρηματοδοτικών συνδρομών του ΕΚΤ στηρίζεται σε σύστημα στενής συνεργασίας μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών.
- 68 Κατά συνέπεια, σε περίπτωση όπως η προκειμένη, στην οποία η Επιτροπή επικυρώνει απλώς και μόνον την πρόταση ενός κράτους μέλους περί μειώσεως μιας αρχικώς εγκριθείσας συνδρομής, το Πρωτοδικείο εκτιμά ότι η απόφαση της Επι-

τροπής πρέπει να θεωρηθεί ως προσηκόντως αιτιολογημένη, κατά την έννοια του άρθρου 190 της Συνθήκης, εφόσον η ίδια διευκρινίζει με σαφήνεια τους λόγους που δικαιολογούν τη μείωση της συνδρομής ή, άλλως, εφόσον παραπέμπει, με επαρκή σαφήνεια, σε πράξη των αρμόδιων εθνικών αρχών του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους στην οποία οι εν λόγω αρχές εκθέτουν με σαφήνεια τους λόγους της μειώσεως αυτής (προπαρατεθείσα απόφαση Branco κατά Επιτροπής, σκέψη 36).

- 69 Έτσι, η επίδικη απόφαση μνημονεύει, εν προκειμένω, με ακρίβεια τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή μείωσε την αρχικώς χορηγηθείσα χρηματοδοτική συνδρομή, καθώς και τα έγγραφα του DAFSE στα οποία αναφέρεται.
- 70 Επομένως, ο τρίτος λόγος ακυρώσεως, που αντλείται από την έλλειψη αιτιολογίας, πρέπει επίσης να απορριφθεί ως αβάσιμος.
- 71 Εξ όλων των προεκτεθέντων προκύπτει ότι η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 72 Σύμφωνα με το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα ηττήθηκε, πρέπει αυτή να καταδικαστεί, σύμφωνα με τα αιτήματα της καθής, στο σύνολο των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) **Απορρίπτει την προσφυγή.**
- 2) **Καταδικάζει την προσφεύγουσα στο σύνολο των δικαστικών εξόδων.**

Moura Ramos

Tiili

Mengozzi

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 29 Σεπτεμβρίου 1999.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

R. M. Moura Ramos